

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проєкту Закону України про внесення змін до деяких законів України
щодо підстав перебування в Україні військовослужбовців з числа
іноземців та осіб без громадянства

1. Мета

Метою проєкту Закону України "Про внесення змін до деяких законів України щодо підстав перебування в Україні військовослужбовців з числа іноземців та осіб без громадянства" (далі – проєкт акта) є продовження строку, протягом якого іноземці та особи без громадянства, які уклали контракт про проходження військової служби до набрання чинності Законом України “Про внесення змін до деяких законів України щодо правового статусу та медичного забезпечення військовослужбовців з числа іноземців та осіб без громадянства”, зобов’язані звернутися за оформленням посвідки на тимчасове проживання, а також надання подовжених строків для звернення за оформленням таких посвідок для іноземців та осіб без громадянства, які укладають контракти про проходження військової служби вже після набрання чинності зазначеним законом.

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Законом України від 17 грудня 2025 року № 4730-IX “Про внесення змін до деяких законів України щодо правового статусу та медичного забезпечення військовослужбовців з числа іноземців та осіб без громадянства” (далі – Закон № 4730-IX) запроваджено необхідність оформлення посвідки на тимчасове проживання для іноземців та осіб без громадянства, які проходять військову службу у Збройних Силах України, Державній спеціальній службі транспорту, Національній гвардії України.

Підпунктом 1 пункту 2 розділу II "Прикінцеві та перехідні положення" Закону № 4730-IX встановлено, що іноземці та особи без громадянства, які уклали відповідний контракт до набрання чинності цим Законом, зобов’язані протягом шести місяців з дня набрання ним чинності звернутися за оформленням посвідки на тимчасове проживання.

Практика застосування зазначеної норми свідчить, що встановлений шестимісячний строк є недостатнім для великої категорії таких осіб. Це зумовлено об’єктивними обставинами, зокрема виконанням військовослужбовцями з числа іноземців та осіб без громадянства службових завдань, у тому числі поза межами пунктів постійної дислокації, потребою у зборі та поданні документів, браком роз’яснювальної роботи серед такої категорії осіб, а також завантаженістю територіальних органів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції. Таким чином, у разі, якщо встановлений законодавством термін не буде продовжений, значна кількість іноземців та осіб без громадянства втратить підстави законного перебування після 10 листопада 2026 року.

Продовження строку до одного року (тобто ще на 6 місяців) забезпечить іноземцям та особам без громадянства, які проходять військову службу,

достатній час для належного врегулювання свого правового статусу на території України, і надасть час відповідальним державним органам та військовим частинам здійснити необхідні організаційні та інформаційні заходи.

Окрім того, зміни, внесені Законом №4730-IX, фактично прирівняли іноземців та осіб без громадянства, які укладали контракт про проходження військової служби, до інших категорій іноземців та осіб без громадянства, в частині строків, протягом яких вони зобов'язані подати документи на отримання посвідок на тимчасове проживання. Терміни перевірок та оформлення таких іноземців та осіб без громадянства на військову службу є тривалими, що призводить до того, що в таких іноземців та осіб без громадянства бракує часу після підписання контракту на підготовку та вчасну подачу документів на оформлення посвідок.

Надання таким іноземцям та особам без громадянства тримісячного строку законного перебування після підписання контракту дасть їм можливість належним чином підготувати та – у взаємодії з відповідними військовими частинами – подати необхідний пакет документів і оформити посвідку на тимчасове проживання у встановленому законодавством порядку.

Частина ж іноземців та осіб без громадянства, які уклали контракт про проходження військової служби вже після набрання чинності Законом № 4730-IX, фактично вже прострочили строк легального перебування. Це створює необхідність надати їм додатковий період на виправлення цього.

Зрештою, запроваджені Законом № 4730-IX зміни мають наслідком ситуацію, в якій військовослужбовці з числа іноземців та осіб без громадянства, які звільняються з військової служби, не отримавши перед цим посвідки на тимчасове проживання, фактично не мають підстав для законного перебування та часу на оформлення належного правового статусу в Україні. Варто зазначити, що до набрання чинності Законом № 4730-IX, такі іноземці та особи без громадянства визнавалися такими, що законно перебувають на території України, протягом ще трьох місяців після розірвання контракту, що надавало їм можливість оформити законність свого подальшого перебування на території України. Згадані зміни забрали цей строк, що утворило прогалину в нормативному регулюванні, оскільки такі особи взагалі не мають підстав для законного перебування в Україні з моменту розірвання контракту.

Таким чином, цій категорії осіб необхідно надати достатній строк для оформлення законних підстав для перебування в Україні.

3. Основні положення проєкту акта

Проєктом акта пропонується внести зміну до підпункту 1 пункту 2 розділу II “Прикінцеві та перехідні положення” Закону № 4730-IX, замінивши строк, протягом якого іноземці та особи без громадянства, які в установленому порядку уклали контракт про проходження військової служби у Збройних Силах України, Державній спеціальній службі транспорту, Національній гвардії України до дня набрання чинності Законом № 4730-IX, зобов'язані звернутися за оформленням посвідки на тимчасове проживання, з шести

місяців на один рік з дня набрання чинності Законом № 4730-IX та уточнивши деякі формулювання положення.

Також проектом акта пропонується внести зміну до частини двадцять першої статті четвертої Закону України “Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства”, передбачивши законність перебування іноземців та осіб без громадянства, які в установленому порядку уклали контракт про проходження військової служби у Збройних Силах України, Державній спеціальній службі транспорту, Національній гвардії України, до дня отримання посвідки на тимчасове проживання, але не більше ніж протягом трьох місяців з дня укладення контракту.

У перехідних положеннях проекту акта пропонується встановити також строк законного перебування для тих іноземців та осіб без громадянства, які в установленому порядку уклали контракт про проходження військової служби, але не встигли вчасно звернутися за оформленням посвідки на тимчасове проживання. Пропонується встановити фіксований строк – 10 травня 2027 року.

Також у перехідних положеннях пропонується встановити тримісячний строк законного перебування на території України для категорії іноземців та осіб без громадянства, які протягом періоду дії нових положень, звільнилися з військової служби, не отримавши посвідок на тимчасове проживання.

4. Правові аспекти

У відповідній сфері суспільних відносин діють:

Закон України “Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства”;

Закон України “Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей”;

Закон України “Про військовий обов’язок і військову службу”.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація акта не потребує виділення додаткового фінансування з державного чи місцевих бюджетів.

6. Оцінка відповідності

Проект акта не містить положень, що стосуються зобов’язань України у сфері європейської інтеграції, прав та свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, що впливають на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, та правил і процедур, пов’язаних із ризиками вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов’язаних із корупцією, не створює підстав для дискримінації.

Проект акта не потребує проведення громадської антикорупційної, громадської антидискримінаційної та громадської гендерно-правової експертизи.

7. Прогноз результатів

Реалізація акта надасть іноземцям та особам без громадянства, які проходять військову службу у Збройних Силах України, Державній спеціальній службі транспорту, Національній гвардії України, достатній час для оформлення посвідки на тимчасове проживання та сприятиме належному врегулюванню їх правового статусу на території України. Також це надасть можливість звільненню з військової служби іноземцям та особам без громадянства належно врегулювати свій правовий статус на території України.

Проект акта не впливає на ринкове середовище, забезпечення захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання, громадян і держави, розвиток регіонів, підвищення чи зниження спроможності територіальних громад, ринок праці, рівень зайнятості населення, громадського здоров'я, покращення чи погіршення стану здоров'я населення або його окремих груп, екологію та навколишнє природне середовище, обсяг природних ресурсів, рівень забруднення атмосферного повітря, води, земель, зокрема забруднення утвореними відходами, інші суспільні відносини.

Народні депутати України

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: Бобровська Соломія Анатоліївна
Сертифікат: 3FAA9288358EC00304000000BB1831002B91DD00
Дійсний до: 05.01.2027 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
217д9/1-2026/221417 від 18.09.2026

2344041